

VON

INFO

Datum VON-ledenvergadering

De volgende ledenvergadering van de VON zal gehouden worden op 23 mei 1987. Noteer deze datum vast in uw agenda! Nadere mededelingen volgen.

Meer talen op school Verslag Studiedag OETC

Op 9 november van het vorig jaar organiseerde de VON in samenwerking met OETC-leerkrachten een studiedag over het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur. Aanleiding was het verschijnen van het themanummer over OETC (*Moer* 1986/1-2).

Doel van de studiedag was uitwisseling tussen de migrantenleerkrachten onderling en met Nederlandse collega's over de *inhoud* van de OETC-lessen. Activiteiten rond OETC van de verschillende groeperingen gezamenlijk hadden tot dan toe vooral betrekking op het veilig stellen van het onderwijs: eerst gericht op een wettelijke verankering ervan en een goede rechtspositie van de leerkrachten, vervolgens op de omvang van het aantal uren. Discussie over de vormgeving van de lessen zelf schoot er meestal bij in.

Papatya Nalbantoglu opende de dag met een toespraak, waarin ze haar vreugde én woede uitte. Vreugde, omdat 'voor het eerst in de ruim 18-jarige geschiedenis van het OETC in Nederland leerkrach-

ten, begeleiders en geïnteresseerden uit verschillende migrantengroepen bij elkaar komen om met elkaar en met Nederlandse leerkrachten, begeleiders en geïnteresseerden over inhoudelijke aspecten van hun specifieke werk, OETC, te praten'. Woede, omdat ze in de op dat moment actuele herziening van de vreemdelingenwet het zoveelste bewijs herkende van de marginalisering van de positie van migranten en dus ook van OETC-leerkrachten. Ze onderstreepte het belang van samenwerking tussen migranten- en Nederlandse leerkrachten op basis van gelijkwaardigheid.

De deelnemers gingen vervolgens uiteen in zes themagroepen, die ieder waren voorbereid door OETC- en Nederlandse leerkrachten en andere betrokkenen. In de themagroep *Werken met kleuters* werd gediscussieerd naar aanleiding van de videofilm 'Waar is Pundak?: een indruk van Turks en Moluks OETC' (een co-productie van SLO en VON, inlichtingen bij de SLO, sectie moedertaal). De twee OETC-leerkrachten van de film lichtten in een interview hun werkwijze toe en beantwoordden vragen van deelnemers. Belangrijkste discussiepunten waren de relatie tussen het werken aan OETC-doelstellingen en de integratie in de Nederlandse school, en de manier van werken met kleuters voor wie de taal van de gemeenschap een tweede taal is geworden. Bij de presentatie van de mondelinge taalprogramma's 'Laten we Arabisch praten', 'Laten we Turks praten' van het SAC-Utrecht en HCO-Den Haag, en het ZEG-project (Zuid-Europese Gemeenschappen) van het Leermiddelenplatform werd het werken met een methode versus werken vanuit een open onderwijsconcept besproken. De twee mondelinge taalprogramma's zijn methoden, bedoeld om leerkrachten die niet geschoold zijn in het werken met kleuters een houvast te geven in de vorm van materiaal. Het ZEG-project oriënteert zich meer op het bieden van inzicht in een manier van werken door middel van een didactische 'handleiding'; ze zagen het echter als een probleem dat voor afgeronde programma's eerder subsidie beschikbaar is dan voor een meer op scholing georiënteerde aanpak. Tenslotte werden twee projecten gepresenteerd voor het werken in een multiculturele klas: 'Een spin heeft ook meer poten, hè?' van de SLO-Enschede en 'Een prentenboek in je eigen taal' van het KPC-'s Hertogenbosch.

Ook in de themagroep *Aanvankelijk lezen* werd materiaal gepresenteerd en gediscussieerd over algemene uitgangspunten. Aan de orde kwamen de methode 'Türkçe Abece' (naar analogie van *Veilig leren lezen*) die voorafgaand aan, tegelijk met of na het leren lezen van het Nederlands kan worden ge-

bruikt; het ZEG-project dat bedoeld is nadat de kinderen het aanvankelijk lezen in het Nederlands gehad hebben; de Marokkaanse methode van het SAC-Utrecht die zich nog in de experimentele fase bevindt en het OPSTAP-project ten behoeve van het tweetalig onderwijs in het Fries en het Nederlands. In de discussie werden behoeften aan lees- en schrijfonderwijs geïnventariseerd zoals de aanwezigen die voor hun eigen gemeenschap ervoeren. In aansluiting hierop kwamen factoren aan de orde die de organisatie van het leesonderwijs bepalen, zoals taaldominantie bij kinderen, mogelijkheden voor het werken binnen of buiten de reguliere schooltijden en samenwerking met Nederlandse leerkrachten.

Bij de themagroep *Thematisch-cursorisch werken* zijn vanuit drie projecten principes en werkwijzen besproken. Algemeen is de opvatting dat thematisch-cursorisch werken de beste mogelijkheid biedt om uitdrukking te geven aan de eenheid van cultuur en taal. Het materiaal voor het ZEG-project is opgebouwd volgens het principe verkennen (aansluiten bij voorkennis) — verzamelen (vragen stellen, informatie zoeken) — ordenen (oefenen met nieuwe kennis). Er werden voorbeelden gegeven uit het Grieks en Joegoslavisch OETC. Het concept-leerplan Arabisch van de SLO neemt het dagelijks leven als uitgangspunt om in thema's de taal op vier niveaus aan de orde te stellen: (1) als grammaticaal systeem, (2) als communicatief systeem en als betekenisstelsel waarin woorden en zinnen zowel een (3) referentiële als een (4) sociaal-culturele (emotionele) dimensie hebben. Het leerplan heeft een concentrische opbouw: hetzelfde thema komt steeds met andere situaties, topics en noties terug. In het model voor Sociale Wereldoriëntatie van de SLO zijn een zevental dimensies onderscheiden, waarlangs het bestaan van leerlingen kan worden ingedeeld (onder meer mens en levensonderhoud / medemens / cultuur / enzovoort). In verschillende groepen werkten de deelnemers vervolgens thema's langs deze dimensies uit; de discussie ging vooral over de specifieke invulling voor ETC-lessen. Een conclusie was dat er door mensen met verschillende achtergronden goed is samengewerkt: 'dat zou in scholen ook moeten kunnen'.

De themagroep *Differentiatie* startte met presentaties van werkwijzen en ervaringen, daarna werd over materiaal gesproken. Een Joegoslavische leerkracht werkte veel vanuit tekeningen aan de taalvaardigheid. De nadruk legt ze op een individuele aanpak, om de behoefte aan zekerheid van het kind te versterken: niet het gemiddelde niveau van de groep maar het eigen ontwikkelingsproces van het kind wordt zo de norm. In het Joegoslavische OETC

wordt onder meer gewerkt met beeldelement-films die op verschillende niveaus te gebruiken zijn. Voor het Spaanse OETC is sinds kort een nieuw programma ontwikkeld dat, afhankelijk van de taalvaardigheid, op drie niveaus kan worden gevolgd. Door gemengde huwelijken wordt het Nederlands steeds vaker de moedertaal; het programma heeft als belangrijkste doel de ontwikkeling van taalvaardigheid. De Marokkaanse leerkrachten hebben met veel taalverschillen te maken. Materiaal wordt tot nu toe vaak zelf ontwikkeld. Een leerkracht vertelde over zijn eigen aanpak voor het leren lezen. Differentiatie komt daarbij tot uitdrukking in verschillende opdrachten bij spelletjes voor bijvoorbeeld teken/klank-koppeling. De taal neemt een centrale plaats in. Men sprak de wens uit dat de overheid faciliteiten niet zou binden aan het aantal leerlingen maar aan het aantal niveaus in een groep.

Doel van de werkgroep *Samenwerking OETC-/Nederlandse leerkrachten* was het formuleren van voorwaarden voor samenwerking en het uitwerken van een samenwerkingsvorm rond concrete onderwerpen. Vanuit een presentatie van ervaringen rond samenwerking van respectievelijk Turks, Marokkaans, Portugees/Kaapverdiaans, Spaans/Zuidamerikaans OETC met Nederlandse leerkrachten en vanuit een Chinees leermiddelenproject over intercultureel onderwijs wordt gediscussieerd over voorwaarden op het niveau van de collega's, de school, het beleid en scholing. Gesteld wordt onder meer dat de Nederlandse leerkracht positief moet staan tegenover en kennis moet hebben van cultuur en OETC en dat de OETC-leerkracht Nederlands en het onderwijsjargon beheerst; dat de gelijkwaardige positie tot uitdrukking moet komen in werkomstandigheden, materialen, lokalen, rechtspositie en positieve discriminatie bij het aanstellen als klasseleerkracht; dat de leerkracht maximaal op twee scholen zou mogen werken en dat OETC in de initiële opleiding en de nascholing opgenomen moet worden. De activiteiten rond het uitwerken van een samenwerkingsvorm over 'lezen', 'cultuur' en 'de eigen taal' bleven beperkt tot discussies over ervaringen en uitgangspunten bij die specifieke onderwerpen.

De themagroep *Voortgezet onderwijs* startte met een video over het ARTUVO-project (Arabisch en Turks in het Voortgezet Onderwijs). Na een inventarisatie in de groep van kennis en ervaring met te onderwijzen talen — Maleis, Arabisch, Turks, Servo-Kroatisch, Urdu, Chinees — werden organisatorische aspecten van OETC (Maleis) in het voortgezet onderwijs besproken (zie het artikel van Hans Straver in dit nummer). Volgens een lijst met gesprekspunten werd vervolgens gepraat over knel-

italiano
español
português
psko-hrvatski jezi
αλφανικά
papiamentu
türkçe
sanskrit

punten, ideeën en aanbevelingen. Conclusies waren onder andere dat het ontbreekt aan een goede afbakening van OETC: de door de overheid nagestreefde ontkoppeling van taal en cultuur is zeer omstrede. Er zijn tussen groepen verschillende behoeften waaraan het beleid meer aandacht zou moeten geven. De ontwikkeling van vo-programma's zou moeten worden afgestemd op de activiteiten in het basisonderwijs. De invoering op het voortgezet onderwijs vereist meer informatie en ondersteuning. Een belangrijkste conclusie was dat er nauwelijks informatie-uitwisseling is tussen groepen en instellingen; een brede conferentie over het *hoe* van OETC-VO zou zeer gewenst zijn.

Vanuit verschillende groepen werd de wens uitgesproken een vervolg op de studiedag te organiseren. Over de vorm daarvan (conferentie over verschillende deelonderwerpen, structureel samenwerkingsverband) kon niet meer worden gepraat; er zijn wel afspraken gemaakt om de voorbereidingsgroepen te peilen over hun opvattingen daaromtrent. Eventuele nieuwe activiteiten zullen we zeker te zijner tijd in *Moer* publiceren. Het uitgebreide verslag van de conferentie is verkrijgbaar bij het VON-bureau.

Bericht

Op 27 september 1986 vond de conferentie 'Het schoolvak Nederlands' plaats in Amsterdam. Tot de organiserende verenigingen behoorde de VON. Het verslag van deze conferentie is inmiddels aan de deelnemers toegezonden. Het boek bevat 26 voordrachten op 266 pagina's. Op voorwaarde dat een zeker minimum aan bestellingen binnenkomt, wordt er een nieuwe oplage van het boek gedrukt. Belangstellenden kunnen het bestellen door overmaking van f 30,— op giro 5141480 t.n.v. F. Zwitserlood te Amsterdam, onder vermelding van 'HSN-conferentieverslag'.

agenda

Anéla-studiedag

Op vrijdag 24 april 1987 zal in Groningen een studiedag van de Nederlandse Vereniging voor Toegepaste Taalwetenschap (Anéla) plaatsvinden, speciaal gericht op studenten en recent afgestudeerden in de Toegepaste Taalkunde en aanverwante vakgebieden. Doel van deze studiedag is:

- gelegenheid bieden kennis te maken met de Anéla;
- informatie en ervaringen uit te wisselen aangaande de diverse studieprogramma's Toegepaste Taalkunde;
- presentaties te verzorgen c.q. bij te wonen over onderzoeksprojecten en wat dies meer zij.

Deelname aan de studiedag staat open voor iedere belangstellende (gratis toegang en lunch voor studenten en assistenten-in-opleiding).

Meer informatie: Publikatieborden Letterenfaculteiten en Frans Geelen, tel. 050 — 635803 en Sylvia Nanning, tel. 050 — 635814.

Adressen van de auteurs in dit nummer

W. van Dam, Groesbeekseweg 346,
6523 PM Nijmegen
C. Geljon, Kagerdreef 122, 2172 HN Sassenheim
J. Lowyck & E. de Gelder, p/a Katholieke Universiteit Leuven, Departement Pedagogische Wetenschappen, Vesaliusstraat 2, 3000 Leuven, België
E. Schellekens, Prinseneiland 32,
1013 LR Amsterdam
S. Soutendijk, Overtoom 321, 1054 JL Amsterdam
H. Straver, Warmoesstraat 47, 9724 JK Groningen
T. Vesseur, Engelandlaan 286, 2034 NJ Haarlem